

Høringssvar til Miljøpartiet De Grønnes programutkast for nytt stortingsprogram 2017-2021

Sendes til: program@mdg.no innen 31. oktober 2016

Dette høringssvaret innsendes på vegne av følgende lag:

Møre og Romsdal Fylkeslag

Følgende personer har bidratt til høringssvaret:

Øyvind Festø (lærer), Jon Peder Vestad (filolog), Ralph Herter (sykehuslege), Siri Tangen Standal (lege, BUP), Silje Annette Balseth (Leder GUMR), Helge Standal (potet), Helge Tornes (yrkesfisker), Carl Johansen (listekandidat MDG M&R), Geir Gaarder (Naturforvalter), Thorleif George Kristiansen (bussjåfør), Liv Solemdal (rådgiver Økologisk mat i storhusholdning, Dyrevelferd, Agronomi, Økologisk landbruk i Norsøk). May Britt Haukås (listekandidat MDG M&R), Anne Katrine Jensen (økobonde og fylkessekretær)

Høringssvar per 31. oktober 2016.

Hørings svar fra MDG Møre og Romsdal til MDG sitt forslag til stortingsprogram for 2017-2021

Programmet som helhet

Med våre forslag vil programmet bli meget bra :)

Natur og biologisk mangfold

Generell kommentar til kapitlet:

Flytte punkt 15 fram. Det er behov for å skjerpe håndhevelsen av naturmangfoldloven og gjennomslagskraften i forhold til andre interesser.

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

103: Trappe opp arbeidet med kartlegging av norsk natur, og fullføre et økologisk grunnkart for Norge innen 10 år.

Forslag til endring i handlingspunkt:

Trappe opp arbeidet med kartlegging av norsk natur, og fullføre et økologisk grunnkart for forvaltningens behov innen 20 år.

Begrunnelse (fra fagfolk på Norsøk, Tingvoll):

10 år er alt for kort tid, det vil føre til dårlig kvalitet. Solid arbeid kan ta 30 år, selv om innsatsen blir styrket. Norge er stort, naturmangfoldet komplekst og aktuelle fagmiljø små (og med fragmentarisk kompetanse). For å få forvaltningsrelevante kart av god kvalitet må det derfor settes av betydelig lenger tid. Arbeidet med å utarbeide slike grunnkart har nå pågått fra våren 2015 (dvs to feltsesonger), og problemene med utviklet metodikk, lite opplæring, mangelfullt informasjonsmaterieil og uklar målforståelse har vært svært store. De fleste kartleggere ser ut til å håpe at deres arbeider (i det minste fra 2015) ikke blir brukt i praktisk forvaltning (som følge av dårlig kvalitet og egnethet), kommunikasjonen mellom sentrale grupper som skal medvirke til og/eller bruke produktene har vært svært mangelfull, og det gjenstår fortsatt store utfordringer før en har et verktøy som er godt tilpasset forvaltningsbehovene.

MDG bør derfor vise forståelse for de grunnleggende utfordringene og ha respekt for betydningen av gjennomtenkt, langsiktig planlegging. I tillegg bør blikket heves et hakk, og heller fokusere på målene med det økologiske grunnkartet. Partiet bør trekke fram viktigheten av en kunnskapsbasert forvaltning av naturmangfoldet, der en for å oppfylle miljømålene trenger økologisk grunnkart som er rettet mot forvaltningens behov.

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

122 Reversere frislippet av skuterkjøring i utmark

Forslag til endring i handlingspunkt:

Reversere frislippet for vannscootere, og av skuterkjøring og fire-hjulinger i utmark.

Begunnelse:

All motorferdsel i utmark bør reduseres. Elsykler er også et dilemma.

Forslag til nytt handlingspunkt:

Innføre mer restriktiv holdning til rotenonbehandling av norske vassdrag.

Begrunnelse:

Bruk av rotenon har uoversiktlige økologiske konsekvenser i laksevassdrag.

Klima

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

160: Innføre en klimalov med sektorvise karbonbudsjetter.

Forslag til endring i handlingspunkt:

Innføre karbonprising.

Begrunnelse:

Dette er mer effektivt og bedre enn nye lover. Vi mangler kunnskapsgrunnlag for å lage gode sektorvise karbonbudsjett.

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

linje 172 7. Fremskynde utfasing av fossile kjøretøyer, inkludert personbiler, varebiler og busser, overføre gods fra vei til bane og sjø, og satse på utslippsfrie fartøy i skipsfartsnæringen.

Forslag til endring i handlingspunkt:

Ingen grunn til å utelate lastebiler her. To alternativer:

A: "Fremskynde utfasing av fossile kjøretøyer, overføre gods fra vei til bane og sjø, og satse på utslippsfrie fartøy i skipsfartsnæringen."

B: "Fremskynde utfasing av fossile kjøretøyer, inkludert personbiler, varebiler, **lastebiler** og busser, overføre gods fra vei til bane og sjø, og satse på utslippsfrie fartøy i skipsfartsnæringen."

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

linje 176 9. Legge til rette for redusert kjøttforbruk, gjennom tiltak som både vil gagne miljøet og folkehelsen, og som legger til rette for bedre dyrevelferd i landbruket.

Forslag til endring i handlingspunkt:

"Legge til rette for et kjøttforbruk som både vil gagne miljøet og folkehelsen.

Begrunnelse:

Noe kjøttforbruk bør øke, mellom annet hønsekjøtt. Høns blir som regel gasset og brent eller nedgravd når de slutter som eggprodusenter. Det er ikke mulig å få kjøpt høner i kjedebutikker. Vi vil jo hindre matkasting. Geitekjøtt og kaninkjøtt er også mangelvare, geitebukkillinger blir slakta og

sjelden brukt. Formuleringen gir et mer positivt inntrykk med støtte til landbruk som er dyrevennlig, økologisk og kreativt. Dropp leddsetning om dyrevelferd her. Dette er klimakapittelet.

Forslag til nytt handlingspunkt:
Styrke overvåking av utslipp.

Begrunnelse:
Gjelder alle typer utslipp, også radioaktivitet ved atomenergianleggene.

Forslag til nytt handlingspunkt:
Bedre dokumentasjon av klimagassutslipp under leting, anlegg, produksjon, distribusjon og bruk av olje og gass.

Begrunnelse:
Gunnar Kvåle har argumenterer godt mot gass som løsning.
<http://energiogklima.no/author/gkvaale/>. Det har ikke vært uavhengig forskning på hvor omfattende klimagassutslippene er i distribusjonskjeden f eks via anlegget på Aukra.

Forurensing og miljøgifter

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:
203 Styrke innsatsen mot marin forsøpling i Norge, og trappe opp arbeidet med å rydde kysten for plastforsøpling

Forslag til endring i handlingspunkt:
Styrke innsatsen mot marin forsøpling i Norge, og trappe opp arbeidet med å rydde kysten for plastforsøpling og herreløst avfall ved å utvide Skjærgårdstjenesten til hele kysten og støtte "Hold Norge Rent".

Begrunnelse: Konkretisering. Oppbygging av Skjærgårdstjenesten i hele landet blir viktig i stortingsperioden. Herreløst avfall (f eks bilvrak på øde steder og skrota fritidsbåter) er et stort problem fordi avfallsbransjen ikke får betalt for å behandle det.

Forslag til nytt handlingspunkt:
Gjøre «Fishing for litter» til en permanent ordning når prøveperioden er over.

Begrunnelse:
Veldig bra at fiskebåter får levert søppel som de plukker opp på havet gratis når de kommer i havn.

Forslag til nytt handlingspunkt:
Stille krav om lavutslipssone med maks 0,1 % svovel i drivstoff fra skipsfart skal gjelde hele Norges kyst inkludert Svalbard, ikke bare opp til 62 grader nord.

Begrunnelse:

Sør for 62° nord er Norskekysten klassifisert som lågutsleppsområde (ECA) av IMO, FNs maritime organisasjon. I dag er det tillat med tungolje med opptil 3,5 prosent svovel i drivstoff til skip nord for Stad. Svovel forårsaker 100.000 for tidlige dødsfall hvert år, særlig i tett befolkede kystområder i verden. Regler for utslipp av svovel fra skip blir vedtatt av Den internasjonale sjøfartsorganisasjonen (IMO).

Forslag til nytt handlingspunkt:

Innføring av miljørabatter for skip i samsvar med ESI i alle norske havner, og forbud mot utslipp av urensa kloakk fra skip til fjord og hav, med krav om å installere kloakkrensianlegg eller levere kloakk til godkjente anlegg i havnene fra 2020.

Begrunnelse:

Norske skip i norske farvatn skal følge reglene for kloakkutslipp i hver kommune. Med unntak av Oslofjorden betyr det i praksis at skip uten kloakkrensianlegg kan slippe kloakk urensa i sjøen 300 meter fra land. Dette gjelder også inne i fjordene i verdenssarvomma. De fleste gamle ferger, skysbåter, brønnbåter og småbåter har ikke rensianlegg for kloakk.

Oslo havn og Bergen og Omland havnevesen er mellom de få hamnene i Norge som har innført miljørabatt for skipa som legg til der. Dei mest miljøvennlege skipa får kutt i avgiftene etter kor høgt dei kjem på den internasjonale miljøskalaen Environmental Shipping Index (ESI). Denne er utvikla av nokre av dei største hamnene i verda for å få ned forureininga frå skip medan dei ligg i hamn.

Forslag til nytt handlingspunkt:

Innføre forbud mot salg av plastbestikk, plastkopper og take-away bokser av plast og isopor.

Begrunnelse:

Stadig flere land får til dette. Gjennomførbart.

Dyrevelferd

Generell kommentar til kapittelet:

Vi mener at dette kapitlet må plasseres lenger bak i programmet.

Handlingspunkt 12: linje 251 er godt. Det bør flyttes høyere opp på lista.

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

243: Opprette et eget dyretilsyn under Klima- og miljødepartementet, og lovfeste husdyrtilsyn med veterinær to ganger i året.

Foreslår å droppe dette handlingspunktet.

Begrunnelse:

Husdyrtilsyn av veterinær to ganger pr år ser vi som urealistisk (kapasitet, kostnad, byråkratiserende). Hvorfor flytte ansvaret til et departement med lite kompetanse på dette

området? Etter vårt syn bedre å beholde det under mattilsynet og LMD, og heller arbeide med å forbedre svake punkter

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

linje 245 9. Fremskynde løsdriftskravet for kyr til 2024, og ta i bruk en kompensasjonsordning til ombygging av fjøs.

Forslag til endring i handlingspunkt:

Innføre artstilpasset løsdriftskrav for kyr, og ta i bruk en kompensasjonsordning til ombygging av fjøs.

Begrunnelse: telemarksfe, dølafe, austlandsk raudkolle, vestlandsk raudkolle og vestlandsk fjordfe er utryddingstrua. Det er bedre at disse artene står på bås enn at de blir nedslakta.

Vi mener nåværende tidsfrist bør beholdes for å unngå at mange mindre bruk blir lagt ned.

Kompensasjonsordning for ombygging støtter vi.

257 15. Programkomiteen ber om særlig innspill på følgende alternativer:

258 a. Forby all fangst av hval og sel.

259 b. Kutte subsidier til hvalfangstnæringen.

260 c. Ikke ha med dette punktet.

MDG Møre og Romsdal ønsker ikke å Ikke ha med dette punktet!

Begrunnelse: Programmet trenger ikke ta med små saker som har store kontroversielle konsekvenser. Ved å droppe punktet slipper man også å ta opp hele debatten om internasjonale avtaler. Punkt b er å foretrekke framfor punkt a. Punkt a må ikke vedtas, forskningsfangst vil alltid være viktig, og bestandsregulering må i perioder til for alle arter for å opprettholde faunamangfold. Hvalkjøtt er som tilleggsbonus en økologisk og sunn matressurs.

264 17. Komiteen er delt på følgende punkt:

a) Mindretallets forslag: Utfase hold av dyr i dyreparker, med unntak av tilfeller hvor dyreholdet er begrunnet i vern og reintroduksjon av truede arter

267 b) Flertallets innstilling: Ikke ha med punktet.

MDG Møre og Romsdal støtter flertallets forslag. Unødvendig symbolpolitikk.

Grønne styringsprinsipper

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

316 3. Redusere det materielle forbruket i Norge til et bærekraftig og rettferdig nivå innen 2030.

Kommentar: Dette er et stort og omfattende punkt, som bør konkretiseres ift. hva som menes med 'rettferdig' og 'bærekraftig', særlig siden det tidfestes så tydelig. Det er mulig det er skrevet slik med overlegg, men vi bør i så fall ha noen gode svar på hva vi mener når vi blir spurt. Kanskje dette hører hjemme i innledende kapitteltekst.

Forbruk og deling

335 Kommentar til innledningstekst

Savner en setning om mulighetene i formidlingsøkonomien (delingsøkonomien).

Begrunnelse: Det er en økonomi som skaper merverdi ut av de samme fysiske innsatsfaktorene (bil, hus etc.), fremfor at alle skal ha sin egen bil, ferieleilighet etc., noe som jo er utpreget grønt.

Forslag til to setninger om dette:

"Formidlingsøkonomien har et stort potensial for grønn innovasjon, teknologiutvikling og å skape merverdi og nye arbeidsplasser av eksisterende ressurser. De Grønne ønsker å legge til rette for dette, samtidig som vi må sikre kundenes og arbeidernes rettigheter og statens inntekter."

Om siste setning kommer inn i innledningsteksten, bør punkt 10 (linje 365) gå ut.

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

356 3. Sikre god forbrukerinformasjon gjennom merking av produkter med tanke på innhold, produksjonssted og produksjonsforhold.

Forslag til endring i handlingspunkt:

Sikre god forbrukerinformasjon gjennom merking av produkter med tanke på innhold, produksjonssted og produksjonsforhold, og med krav om skriftstørrelse på varedeklarasjoner.

Begrunnelse: Fonter mindre enn 9 pkt er uleselig for en stor del av befolkningen.

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

358 4. Redusere matkasting med 20 % innen 2021 og minst 50 % innen 2026

Forslag til endring i handlingspunkt:

Redusere matkasting med 20 % innen 2020 og minst 50 % innen 2025

Begrunnelse:

Litt lite ambisiøst. Matkasting er også viktig i et klimaperspektiv.

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

377: Forby kommersiell reklame via e-post og telefon uten aktivt samtykke til å motta reklamen.

Forslag til endring i handlingspunkt:

Forby kommersiell reklame via e-post og telefon uten aktivt samtykke til å motta reklamen, og skjerpe kontroll med reklame på internett/sosiale medier.

Kommentar:

Kanskje vanskelig å gjennomføre tilføyelsen...

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

383 24. Arbeide for sporingsystemer for å senere innføre merking av opprinnelsen og produksjonen av kjøttvarer med fôrråvarer og produksjonssted.

Forslag til endring i handlingspunkt:

Arbeide for sporingsystemer for å innføre merking av opprinnelsen og produksjonen av kjøtt, fisk og skalldyr med fôrråvarer og produksjonssted.

Begrunnelse: Ingen grunn for å utelate fisk og skalldyr.

Forslag til nytt handlingspunkt:

Innføre egne avgifter på sukker og sukkerholdige produkter.

Forslag til nytt handlingspunkt:

Innføre restriksjoner på reklame som oppfordrer til sløsing og unødvendig forbruk.

Kommentar:

Eksempelvis "kjøp 3 betal for 2".

Forslag til nytt handlingspunkt:

Utrede hvordan forbruk av energikrevende serverkapasitet som følge av databruk på mobiltelefoner kan reduseres.

389 Skatter og avgifter

Komiteen er delt på følgende punkt:

c) Flertallets innstilling: Øke satsen i formuesskatten, øke bunnfradraget til 3,5 mill. og øke ligningsverdien til 90 % for sekundærbolig.

d) Mindretallets innstilling: Øke bunnfradraget i formuesskatten til 45 mill. og erstatte formuesskatten for fast eiendom med en nasjonal eiendomsskatt med bunnfradrag på 3,5 mill og øke ligningsverdien til 90 % for sekundærbolig

MDG Møre og Romsdal støtter alternativ c.

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

440 Arbeide for at multinasjonale selskaper betaler mer skatt til Norge

Forslag til endring i handlingspunkt:

Arbeide for at multinasjonale selskaper skal betale skatt på virksomhet i Norge tilsvarende det norske selskaper betaler, og arbeide for internasjonale skattesystemer.

Begrunnelse:

Svært viktig punkt, som med fordel kan presiseres.

436 16. Programkomiteen ber om tilbakemelding på følgende alternativer:

437 a. Avvikle skattefradragene for reise- og pendlerutgifter.

438 b. Stramme inn reisefradraget ved å senke den øvre kilometergrensen

439 c. Fjerne dette punktet

Forslag til endring i handlingspunkt:

Redusere skattefordelene for reise- og pendlerutgifter.

Begrunnelse:

Vår formulering åpner for både fradragsbeløp og redusert kilometerlengde.

Internasjonal handel

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

459: Motarbeide fremtidige handelsavtaler som hindrer en ambisiøs klima- og miljøpolitikk, sterke arbeiderrettigheter, god dyrevelferd eller norsk landbruk for fremtiden.

Forslag til endring i handlingspunkt:

Jobbe for handelsavtaler som fremmer en ambisiøs klima- og miljøpolitikk, sterke arbeiderrettigheter, god dyrevelferd og norsk landbruk for fremtiden.

Begrunnelse:

En mer positiv vinkling, det rommer også endring av eksisterende avtaler.

Forslag til nytt handlingspunkt:

Jobbe for at flernasjonale handelsavtaler ikke skal gjøre det mulig å saksøke nasjoner.

Forslag til nytt handlingspunkt:

Arbeide for internasjonalt samarbeid for å skattlegge internasjonal transport og reisevirksomhet.

Eierskap

Generelle kommentarer til kapitlet:

Punkt 9, 10 og 11, linje 503-507 er bra og bør flyttes høyere opp.

499 8. Programkomiteen ber om tilbakemelding på følgende alternativer:

500 a. Selge Statoils internasjonale petroleumsvirksomhet, men beholde eierskapet på norsk

501 sokkel og videreføre statens eierandel i Statoil på dagens nivå.

502 b. Bruke eiermakten i Statoil til å sette i gang en omstilling til et fornybarselskap.

Kommentar: Begge alternativene står i motsetning til linje 484: "Av både etiske og finansielle grunner bør ikke det offentlige eie selskaper som driver med fossil energi."

Liker best 502 b. Mest i tråd med linje 484.

513 Grønt næringsliv

Kommentar til hele kapitlet:

Vi savner renovasjonsbransjen og dens bidrag til sirkulærøkonomi i dette kapitlet. En stor og avgjørende næring som ser på avfall som ressurs, med mål om reduserte avfallsmengder, økt gjenbruk og gjenvinning. Milliardbransje med potensiale for stor vekst.

Kapitlet kan også gi en enda tydeligere retning, og skille klarere mellom rammebetingelser, konkrete næringer vi skal satse på, - og spesielle tiltak i en overgangsfase (konjunkturpolitikk).

Programkomiteens forslag :

532: Samtidig må myndighetene tørre å satse målrettet på utvalgte teknologier og sektorer.

Forslag til endring :

Samtidig må myndighetene tørre å satse målrettet på utvalgte teknologier og sektorer som bioteknologi, matproduksjon, avfallsbransjen, energi-, transport- og maritim sektor.

Begrunnelse:

Konkretisering.

Teknologi og innovasjon

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

548: Sette av 10 milliarder i året til å redusere risiko for privat næringsliv for å skape varige arbeidsplasser og bidra til en grønn omstilling av økonomien.

Kommentar:

Hvordan skal dette gjøres? Hvor i statsbudsjettet skal dette plasseres? Hva skal forholdet være mellom rammebetingelser og tilskudd? Dette bør spesifiseres.

Verdiskaping i hele landet (Ikke verdiskapning...)

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

599: Gjøre det lettere for småbedrifter å delta i anbudprosesser ved å øke bruken av standardkontrakter.

Foreslår å droppe dette punktet.

Begrunnelse:

Tvilsomt at det vil gi ønsket effekt. Trolig byråkratisk og lite lokaldemokratisk.

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

601: Øke støtten til markedsføring av norsk reiseliv med vekt på det skandinaviske markedet.

Forslag til endring i handlingspunkt:

Vri støtten til markedsføring av norsk reiseliv over fra markeder i Asia og Amerika til det skandinaviske og europeiske markedet.

Begrunnelse:

Langdistanseturismen gir mest klimagassutslipp. Med formuleringen slipper vi å øke budsjett.

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

605 12. Frita industrinæringer og datasentre for elavgift.

Foreslår å slette dette punktet.

Begrunnelse:

Vanskelig å begrunne at det skal være med. Serverparker er energislukere.

Olje og gass

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

634 1. Gjennomføre en gradvis og planmessig utfasing av petroleumsvirksomheten over en 20-årsperiode.

636 2. Stanse leting etter mer olje og gass på norsk sokkel.

Disse to linjene kan erstattes med:

"Stanse tildeling av nye lete- og driftskonsesjoner innen olje og gass."

Begrunnelse: Dette vil i praksis avvikle petroleumsvirksomheten forutsigbart og gradvis. Redusert lønnsomhet (konkurranse med utslippsfri energi) kan i praksis avvikle det på mindre enn 20 år.

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

644 8. Innføre varig vern mot petroleumsvirksomhet i Lofoten, Vesterålen og Senja, samt andre spesielt sårbare områder på norsk sokkel.

Forslag til endring i handlingspunkt:

8. Innføre varig vern mot petroleumsvirksomhet i Lofoten, Vesterålen og Senja, Møreblokkene og andre spesielt sårbare områder på norsk sokkel.

Begrunnelse:

Møreblokkene er de viktigste gytefeltene sør for Lofoten. Møreblokkene ble stilt likt med LoVeSe i diskusjonene før forrige Stortingsvalg, og blir ofte nevnt av andre partier sammen med LoVeSe. Kan bli del av forhandlingsgrunnlag for ny regjering.

Forslag til nytt punkt (om det ikke tas med under kapittel Klima):

Ha uavhengig forskning på omfanget av lekkasjer fra letefase, anleggsfase og produksjonsfase, i tillegg til transport og distribusjon og bruk av fossil gass fra norske felt.

Jordbruk

Kommentarer til innledende tekst:

Linje 656 (Norges rolle som et foregangsland i å produsere trygg og etisk mat.): Her må følgende føyes til: "Dette krever økt selvforsyning og en variert bruksstruktur tilpasset naturgrunnlaget."

Handlingspunkt 16 bør flyttes opp og legges rett nedenfor punkt 12.

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

672: 1. Bruke tilskuddssystemet til å premiere bærekraftig produksjon.

Forslag til endring i handlingspunkt:

Bruke tilskuddssystemet til å premiere bærekraftig produksjon og bruk av lokale ressurser.

Begrunnelse:

Viktig og nødvendig.

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

676 4. Sikre gunstig pris på innkjøp av biodrivstoff, subsidiere innkjøp av el- og hydrogentraktorer og avvikle fritaket for CO₂-avgift.

Forslag til endring i handlingspunkt:

Sikre gunstig pris på innkjøp av biodrivstoff, subsidiere innkjøp av nullutslippstraktorer og avvikle fritaket for CO₂-avgift.

Begrunnelse:

Biogass er meget anvendelig nullutslippsdrivstoff i landbruket. Biogass er en del av det naturlige kretsløpet. Mange bønder er i ferd med å lage egne små biogassanlegg. Innkjøp av gasstraktorer bør støttes like mye som el- og hydrogentraktorer.

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

680: Forenkle regelverk og kontroll av lokal- og tradisjonsmat hos småskalaprodusenter.

Forslag til endring i handlingspunkt:

Arbeide for en hensiktsmessig kontroll av lokal- og tradisjonsmat hos småskalaprodusenter.

Begrunnelse: Det er praktiseringen som er hovedproblemet, det er ikke nødvendigvis så mye å hente på forenkling, og en trenger et regelverk.

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

684: Redusere bruk av antibiotika i matproduksjon ved å kreve individspesifikk behandling med antibiotika og avvike forebyggende bruk.

Forslag til endring i handlingspunkt:

Forby koksidiostatika i fôr.

Begrunnelse:

Det sikrer at veterinærer har hånd om antibiotikabruk på hvert bruk, og vil bli å stoppe narasinbruk i kyllingproduksjon.

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

687: Utrede muligheten for egne geografiske satsingsområder for økologisk landbruk.

Foreslår å droppe dette punktet.

Begrunnelse:

Fagmiljøet på Tingvoll har ingen tro på dette.

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

688: Innrette tilskuddsordninger til å favorisere produksjon av frukt, grønnsaker og kjøtt basert på norske fôrressurser.

Forslag til endring i handlingspunkt:

Innrette tilskuddsordninger til å favorisere produksjon av frukt, bær, grønnsaker, melk og kjøtt basert på norsk fôr og norske ressurser.

Begrunnelse:

Ingen grunn til å utelate bær og melk. Litt unyansert å blande fôr inn i produksjon av grønnsaker og frukt.

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

694: Opprettholde produksjonsfordelingen der den mest fruktbare jorden prioriteres til kornproduksjon og sette kornprisen slik at kraftfôr blir dyrere enn grovfôr.

Forslag til endring i handlingspunkt:
Sette kornprisen slik at kraftfôr blir dyrere enn grovfôr.

Begrunnelse:

Dropp første del. Kornproduksjon trenger også naturgjødning, ikke bare kunstgjødning. Derfor er det en fordel med blanding av bruksformer (husdyr og kornproduksjon) også i kornområdet på det sentrale Østlandet.

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

708: Styrke utdanningstilbudet og forskningen på agroøkologiske og økologiske dyrkningsmetoder

Forslag til endring i handlingspunkt:

Styrke utdanningstilbudet og forskningen på agroøkologiske og økologiske dyrkningsmetoder, herunder testing av storskala utprøving av kretsløpsjordbruk.

Forslag til nytt handlingspunkt:

Arbeide aktivt for å nå målet om 15% økologisk landbruksproduksjon i Norge innen 2020.

Forslag til nytt handlingspunkt:

Stimulere til økt beiting og mindre kraftforbruk.

Begrunnelse:

Dette fører indirekte til økt binding av CO₂ i jorda, og er en mer bærekraftig matproduksjon da dyra henter foret i utmarka, og ikke i kraftforet.

Forslag til nytt handlingspunkt:

Øke bevilgning til grøfting og drenering i jordbruket.

Begrunnelse:

Dagens tilskudd er alt for lite. Grøfting gjøres for at jordsmonnet lettere skal ta opp næringsstoffer, slik at næringsstoffene når planten, og ikke ender opp som nitrogen på avveie i havet.

Forslag til nytt handlingspunkt:

Reversere strukturrasjonaliseringen i jordbruket

Fiskeri

Kommentarer til innledende tekst:

God første del (714 - 727).

Spørsmål til overveielse: Bør det vurderes å opprette et nasjonalt havdirektorat som samordner all marin virksomhet og de ulike lovverkene? Må da omfatte fiskeridirektoratet og oljedirektoratet.

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

732 Fordele kvoter fra havfiskeflåten tilbake til lokalsamfunnene hvis leveringsforpliktelsene ikke oppfylles.

Forslag til endring i handlingspunkt:

Fordele kvoter fra havfiskeflåten tilbake til lokalsamfunnene.

Begrunnelse:

Det finnes flere grunner til at lokalsamfunn bør få fordelt kvotene.

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

734 Si nei til evigvarende kvoter.

Erstatt med :

Øke kvotene i åpen gruppe.

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

741 Jobbe for en markant skjerpning av kravene til dyrevelferd hos oppdrettsfisk.

Foreslår at punktet slettes

Begrunnelse:

Kravene finnes, oppfølging og kontroll mangler.

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

751 Fangst- og avlivningsmetoder skal ta mer hensyn til at fisk kan kjenne smerte

Foreslår at punktet slettes

Begrunnelse:

Dette er ikke godt dokumentert, og det er svært vanskelig å foreslå konkrete tiltak. Det kan ha store konsekvenser for fiskerne. En sak vi ikke bør bruke ressurser på i valgkampen.

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

754 Forby bunnråling.

Forslag til endring i handlingspunkt:

Forby bunnråling i korallområder eller skjøre bunnsegmenter.

Begrunnelse:

Vanskelig å skille mellom tråling og bunnråling.

Skogbruk

Generelle kommentarer til delkapitlet:

Få punkt 2 øverst og flytt punkt 1 og 3 lenger ned på lista. Det er best strategisk. Flytt punkt 9 høyere opp. Den er viktig.

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

780 Forlenge rotasjonstiden i skogbruket. Dette for å i større grad ta vare på biologisk mangfold samt øke karbonlagringen i skog.

Foreslår å slette dette punktet.

Begrunnelse:

Tvilsomt og unødvendig punkt.

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

786 8. Stille krav om fornybare løsninger i offentlige anbud, både i nye prosjekter og renovasjonsprosjekter.

Forslag til endring i handlingspunkt:

Stille krav om fornybare løsninger i offentlige anbud, både i nye prosjekter og renoveringsprosjekter.

Begrunnelse:

Språkvask. Renovasjon og renovering har ulik betydning.

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

790: Styrke konkurranseevnen i skogbruket gjennom å stimulere til samarbeid, organisering og planlegging på tvers av eiendomsstrukturer.

Foreslår å slette dette punktet.

Begrunnelse:

Tvilsomt, lite konkret og unødvendig punkt.

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

792 11. Vurdere tiltak for å finne frem til hensiktsmessige eiendomsstrukturer regionalt.

Forslag til endring i handlingspunkt:

"Vurdere tiltak for å finne hensiktsmessige strukturer for skogseiendommer."

Begrunnelse:

Presisering av type eiendommer.

Forslag til nytt handlingspunkt:

Forbud mot bruk av fremmede treslag i norsk skogbruk. Det må innføres støtteordninger og regelverk i skogbruket for å stanse spredningen av fremmede treslag.

Forslag til nytt handlingspunkt:

Støtte til lukking av myrgrøfter.

Forslag til nytt handlingspunkt:

Stanse kystskogprosjektet.

Begrunnelse:

Det har ingen klimaeffekt og har klare miljømessige skadeeffekter. Da bør en heller dreie dette til lukking av myrgrøfter.

Energi

Generelle kommentarer til kapitlet:

Linje 811 og linje 846 bør slås sammen eller samordnes bedre. Begge handler om energieffektivisering i bygg. Punkt 9-11: Flytt disse litt lenger opp.

817 6 Programkomiteen ber om særlig innspill på følgende alternativer:

- a. Føre en restriktiv politikk på utbygging av vindkraft på land
- b. Jobbe for økt utbygging av vindkraft på land i Norge etter et nasjonalt planverk for utbygging som skjermer viktige natur- og friluftsområder.

Forslag til kompromiss i handlingspunkt:

Jobbe for en restriktiv politikk på utbygging av vindkraft på land og et nasjonalt planverk med konsesjonstildelinger, som skjermer viktige natur- og friluftsområder.

821 Programkomiteen ber om særlig innspill på følgende alternativer:

- a. Stanse utbygging av nye vassdrag.
- b. Legge større vekt på miljø og landskapsverdier når det gis konsesjoner til nye vannkraftverk og småkraftverk, og stanse tildeling av konsesjoner til kraftverk uten reguleringsevne

MDG Møre og Romsdal støtter alternativ a.

Forslag til endring i handlingspunkt:

Stanse tildeling av nye konsesjoner for vannkraft.

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

832: Legge til rette for opprustning av eldre vannkraftverk

Forslag til endring i handlingspunkt:

Legge til rette for opprustning av eldre vannkraftverk for å få en mer effektiv energiproduksjon.

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

833: Legge til rette for at Norge kan bli en betydelig aktør innenfor offshore vindkraft.

Forslag til endring i handlingspunkt:

Legge til rette for en betydelig økning innenfor offshore vindkraft.

Begrunnelse:

Norge er et land, ikke en aktør i markedet.

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

834: Bidra til etablering av et nordsjøgrid.

Forslag om å endre punktet for å forklare hva nordsjøgrid er for noe.

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

835: Øke produksjonen av biogass.

Forslag til endring i handlingspunkt:

Øke produksjonen av biogass for bruk i sirkulærøkonomi.

Begrunnelse:

Viktig begrep og presisering.

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

836: Gi investeringsstøtte til biogassanlegg for avfall fra landbruket og matindustrien.

Forslag til endring i handlingspunkt:

Gi investeringsstøtte til biogassanlegg for avfall fra settefiskanlegg, landbruket, matindustrien og privat matavfall.

Alternativt: Gi investeringsstøtte til biogassanlegg fra avfall og landbruk.

Begrunnelse:

Kudrit er vel ikke regnet som avfall? Det er en ressurs. Enten nevne flere eksempler, eller forkorte. (Landbruket er vel kanskje en del av matindustrien?)

Livskraftige regioner og kommuner

Programkomiteens forslag til tekst:

871: Kommunenes frie inntekter bør økes for å gi lokalpolitikere mer makt.

Forslag til endring i tekst:

Kommunenes frie inntekter bør økes for å gi lokalpolitikere mer makt og ansvar.

Begrunnelse:

Både her og flere andre steder i teksten er det ensidig fokusert på makt. Det bør i større grad fokuseres på ansvar, og dette bør som hovedregel alltid stå sammen med makt. Det er et alvorlig samfunnsproblem og også miljøproblem, som MDG bør være mer bevisst på at mange har for mye makt, men ikke tar det ansvaret som bør følge med. Et viktig perspektiv i et partiprogram.

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

882: Øke de frie midlene til kommunene.

Forslag til endring i handlingspunkt:

Øke de frie midlene til kommunene for å gi lokalpolitikere mer makt og ansvar.

Forslag til nytt handlingspunkt:

Økt åpenhet i kommunepolitisk sammenheng.

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

883 Gjennomføre en regionreform som åpner for å slå sammen fylkeskommuner for å sikre et sterkt folkevalgt nivå, med større ansvar for arealbruk, transport og næringsutvikling

Foreslår å slette dette punktet.

Begrunnelse:

Regionreformen er allerede i gang, vi trenger ikke en til. Prosessen er så godt som avgjort før neste Storting er på plass.

Forslag til nytt punkt:

Oppheve alle tvangssammenslåinger av kommuner i neste stortingsperiode.

Begrunnelse:

Lokaldemokrati. En logisk følge av punkt 885 " At spørsmål om sammenslåing av kommuner skal avgjøres lokalt."

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

897: Stimulere kommunene til å bygge om eksisterende kjøpesentre til andre formål og flytte spesialbutikker tilbake til sentrumsområdene.

Forslag til endring i handlingspunkt:

Stimulere kommunene til å bygge om bilbaserte kjøpesentre til andre formål og flytte spesialbutikker tilbake til sentrumsområdene.

Begrunnelse:

Mange av de eksisterende kjøpesentrene ligger i sentrumsområder allerede.

Er i tvil om dette punktet bør være med i det hele tatt. Det er ikke kommunene, men private aktører som bygger og bygger om kjøpesentre.

OM SKOLE OG KOMPETANSE:

BARNEHAGER

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

Linje 1086 - 1087 6. Kompetanseheving for å bedre oppdage og håndtere mobbing, spesielt på nett, blant voksne som arbeider med barn og unge.

Forslag til endring i handlingspunkt:

6. Sikre høy og oppdatert kompetanse om tiltak mot mobbing for yrkesgrupper som jobber med barn og ungdom.

Begrunnelse:

Språkvask, presisering.

SKOLE OG GRUNNKOMPETANSEN

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

1112 1. Ha praktiske arbeidsmåter i alle fag og innføre en sjettede praktisk grunnleggende ferdighet.

Forslag til endring i handlingspunkt:

1. Tilføy "praktiske ferdigheter" som en sjettede grunnleggende ferdighet i læreplanverket.

Begrunnelse:

Tilstrekkelig.

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

Linje 1115 Gjøre matematikk til et fag for alle, med mer variasjon og valgfrihet i arbeidsmåter.

Forslag til endring i handlingspunkt:

3. Arbeide for en mer variert matematikkundervisning med større grad av problemløsning og praktisk matematikk.

Begrunnelse: Matematikk har alltid vært et fag for alle. Språkvask, presisering.

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

Linje 1117 Ha praktiske, estetiske og IKT-rettede valgfag med høy kvalitet fra 5. trinn.

Forslag til endring i handlingspunkt:

5. Innføre praktiske, estetiske og IKT-rettede valgfag med fagkompetente lærere fra 5. trinn.

Begrunnelse: Språkvask, presisering.

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

Linje 1135 – 1138 Programkomiteen ber om spesiell tilbakemelding på følgende alternativer:

- a. Innføre og finansiere individuelle og kommunale program for etter- og videreutdanning blant lærere.
- b. Innføre en nasjonal minstenorm for antall lærere per elev i en kommune.

MDG Møre og Romsdal støtter alternativ b, men kanskje med formuleringen "elever per lærer" for å få en lettere håndterlig brøk.

Begrunnelse:

Individuelle program åpner for kjennskap og vennskapstiltak. Språkvask, presisering.

Forslag til nytt punkt:

18. Sikre lik kvalitet i grunnopplæringen for alle sidestilte målformer.

Begrunnelse: Selvforklarende.

Forslag til nytt punkt:

19. At alle grunnskoler på barnetrinnet skal ha egen skolehage til undervisningsbruk eller tilknyttes en primærnæring i landbruket som kan ta imot skoleklasser for deltakende opplæring.

Begrunnelse: Viktig del av det grønne skiftet.

FAG OG YRKESKOMPETANSE

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

Linje 1172 -1173 12. Sikre finansiering til spesialiserte videregående skoler, fagskoler og folkehøgskoler innen spesielt økologiske eller bærekraftige fagområder.

Forslag til endring i handlingspunkt:

Sikre finansiering til videregående skoler, fagskoler og folkehøgskoler som spesialiserer seg innen fagområdene økologi, bærekraft og fornybar energi.

Begrunnelse: Språkvask, presisering.

KOMPETANSE FOR DET GRØNNE SKIFTET

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

Linje 1231 Sette krav til nullutslippsteknologi som hovedregel i offentlige innkjøp.

Forslag til endring:

Flytt dette til kapittel "GRØNN ØKONOMI" under "Grønne styringsprinsipper"

Arbeidslivet

Programkomiteen ønsker særlig tilbakemelding på følgende alternativer:

1285 a. Innføre en ekstra lovfestet ferieuke.

b. Redusere arbeidstiden for heltidsarbeid slik at redusert arbeidstid i hovedsak erstatter reallønnsøkning.

c. Gjennomføre prøveprosjekt med kortere arbeidstid i det offentlige

MDG Møre og Romsdal støtter alternativ c, men gjerne også i det private.

Forslag til endring i handlingspunkt:

Gjennomføre prøveprosjekt med kortere arbeidstid i offentlige og private virksomheter.

Forslag til nytt handlingspunkt:

Bidra til minst mulig lønnsforskjeller mellom ulike befolkningsgrupper.

Begrunnelse:

Likhetsprinsippet bør trekkes klarere fram og få høy prioritet som et satsingsområde. Kanskje i innledende tekst i arbeidskapittelet. Det betyr også reduserte muligheter til å forhandle om individuelle lønns- og arbeidsavtaler.

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

1308: Sikre bedre koordinering av helse- og velferdstjenester for å sikre at flere er i lønnet arbeid til enhver tid.

Foreslår å droppe dette punktet.

Begrunnelse:

sikre for å sikre.... Dette handler bl a om NAV sitt enorme dataprojekt. Vil MDG pøse inn flere milliarder eller gå for borgerlønn?

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

1310: Styrke NAV for å redusere antall brukere som følges opp av hver veileder

Foreslår å droppe dette punktet.

Begrunnelse:

Veiledning fra NAV skjer i hovedsak fra datasystemer og attføringskurs. Om arbeidssøkende skal ha hver sin veileder, må NAV legges om totalt.

1315 Programkomiteen ber om tilbakemelding på følgende punkt:

a. Redusere lønnskompensasjonsgraden i sykelønnen til 90 % unntatt for lavtlønnede.

b. Ikke ha med dette punktet.

MDG Møre og Romsdal støtter alternativ b.

Oppvekst og familie

1383 Programkomiteen ønsker spesielt tilbakemelding på følgende alternativer:

a. Videreføre kontantstøtten, med vilkår om at redusert arbeidstid fordeles mellom foreldrene etter samme delingsbrøk som foreldrepermisjonen.

b. Avvikle kontantstøtten.

– MDG Møre og Romsdal støtter alternativ a, videreføring av kontantstøtta.

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

1386-1387: Verne om retten til familieliv ved å sikre at flyktninger og andre utlendinger har reell mulighet til å være sammen med familiemedlemmer i Norge.

Forslag til endring i handlingspunkt:

Verne om retten til familieliv ved at flyktninger og andre utlendinger får reell mulighet til å være sammen med familiemedlemmer i Norge

Begrunnelse:

Presisering, språkvask.

Likestilling

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

1402-1403 De Grønne vil snu fokus vekk fra dem som til enhver tid oppfattes som avvikere, og heller se på de sosiale normene knyttet til kjønn og seksualitet som gjør at personer oppfattes som avvikere. De tradisjonelle kjønnskategoriene må fremdeles oppleves relevante for den enkelte, også i et samfunn der biologisk og sosialt kjønn skal ha lite å si for mulighetene du har.

Kommentar: Dette punktet kan forstås som om det også omfatter pedofile og bigamister. Her må det ei presisering til.

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

1406 - 1407: De Grønne vil føre en normkritisk og feministisk politikk for å bygge ned frihetsberøvende maktstrukturer. Først da har vi frihet til å forme våre egne liv innenfor økologiens rammer

Forslag til endring av handlingspunkt:

De Grønne vil føre en normkritisk og feministisk politikk for å bygge ned frihetsberøvende maktstrukturer og skikker. Først da har vi frihet til å forme våre egne liv.

Begrunnelse:

"innenfor økologiens rammer" blir strøket, tilvisning til økologien passer ikke her, mens solidaritetsprinsippet vårt passer i dette kapitlet.

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

1413 Gå mot alle forsøk på å innskrenke gravides rett til selvbestemt abort

Forslag til endring av handlingspunkt:

Arbeide for å redusere aborttallet i Norge, uten å rokke ved dagens regler for gravides rett til selvbestemt abort. Men regelverket for abort skal heller ikke liberaliseres, og MDG ønsker ikke å tillate såkalt fosterreduksjon.

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

1414: Oppheve forbudet mot eggdonasjon og åpne for at par som mottar eggdonasjon samtidig skal kunne benytte sæddonasjon.

Foreslår å slette dette handlingspunktet.

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

1420: Innføre en tredje juridisk kjønnskategori og kjønnsnøytrale personnumre

Forslag til endring av handlingspunkt:

Innføre en tredje juridisk kjønnskategori og en egen rekke personnumre for det tredje kjønn.

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

1426: 10 Opprette et nasjonalt kompetansesenter for normkritisk og interseksjonell pedagogikk

Foreslår å slette dette handlingspunktet.

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

1428-1429 12: Forby retusjert reklame som fremmer urealistiske kroppsideal.

Forslag til endring av handlingspunkt:

Arbeide for at retusjert reklame som fremmer urealistiske kroppsideal blir forbudt i det offentlige rom og i mediepublikasjoner som mottar offentlig støtte.

Begrunnelse:

Stryk punktet som det står nå, det er helt urealistisk og er problematisk i forhold til vanlig retusjering av foto ellers i samfunnet.

Forslag til nytt handlingspunkt:

At alle barn skal være ønsket, det gjelder også barn med funksjonsnedsettelse og sjeldne diagnoser. For å redusere aborter må samfunnet tilrettelegge for familier og barn av alle slag.

Forslag om nytt handlingspunkt:
Arbeide for forbud mot bruk av surrogatmødre.

Livssyn

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

1440: Tros- og livssynssamfunn er viktige samfunnsinstitusjoner, og både religiøse og ikke-religiøse livssynssamfunn har en naturlig plass i den offentlige debatten og i det offentlige rom. Aktiv religionsdebatt er en del av et åpent og demokratisk samfunn, og forutsetter et sterkt vern av ytringsfriheten, både for religiøse og religionskritiske ytringer.

Forslag til endring av handlingspunkt:

Tros- og livssynssamfunn er viktige samfunnsinstitusjoner, og både religiøse og ikke-religiøse livssynssamfunn har en naturlig plass i den offentlige debatten og i det offentlige rom. MDG anerkjenner den spesielle posisjonen Den norske kirke har i samfunnet vårt, samtidig som partiet støtter skillet mellom stat og kirke. Aktiv religionsdebatt er en del av et åpent og demokratisk samfunn, og forutsetter et sterkt vern av ytringsfriheten, både for religiøse og religionskritiske ytringer.

Forslag til nytt handlingspunkt:

Opprette egne livssynsøytrale gravfelt på norske gravlunder, minst en i hver kommune.

Forslag til nytt handlingspunkt:

Innføre klarere registreringsordning av medlemmer i trossamfunn for å unngå at samme person er oppført som medlem av flere menigheter eller livssynsorganisasjoner.

Forslag til nytt handlingspunkt:

Gå inn for at skolegudstjenester er frivillige og blir holdt etter vanlig skoletid.

Forslag til nytt handlingspunkt:

Legge til rette for at livssynsgrupper får tilgang til klasserom eller andre rom til bruk i friminutt og fritimer, på linje med andre organiserte, frivillige aktiviteter.

Kommentar: Dette kan også passe i skolekapitlet.

Integrering

Programkomiteens forslag til innledende tekst:

1469-1470 De som kommer som flyktninger må oppleve inkludering allerede i mottakene. Flyktningenes eksisterende kompetanse og utdanning må kartlegges og de må få opplæring i språk og norsk samfunnsliv.

Forslag om endret innledende tekst:

1469-1470 De som kommer som flyktninger må oppleve inkludering allerede i mottakene. Flyktningenes eksisterende kompetanse og utdanning må kartlegges og de må snarest mulig få opplæring i språk, norsk samfunnsliv og kultur. Denne opplæringa må være obligatorisk.

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

1480: 5 Utvikle arbeidsmarkedstiltak for flyktninger

Forslag til endring av handlingspunkt:

Utvikle arbeidsmarkedstiltak for flyktninger og asylsøkere.

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

1482 7 Gjøre det enklere å gi asylsøkere og papirløse utlendinger arbeidstillatelse.

Forslag til endring av handlingspunkt:

Gjøre det enklere å gi asylsøkere arbeidstillatelse.

Begrunnelse:

NB! Papirløse utlendinger er jo ulovlig i landet! Da er det bedre at det blir innført ei eller anna slags amnestiordning som et engangstilfelle.

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

1483 8 Redusere ventetiden i mottak og åpne for selvbosetting i større grad enn i dag.

Forslag til endring av handlingspunkt:

Redusere ventetiden i mottak

Begrunnelse:

Vi må lære av feila svenskene har gjort – sjølbosettinga er jo ett av problema der, jf. gettoiseringa.

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

1487: 11 Gi asylsøkere opp til 19 år rett til opplæring i videregående skole.

Forslag til endring av handlingspunkt:

Gi asylsøkere opp til 20 år rett til opplæring i videregående skole.

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

1494-1495 16 Avskaffe ordningen med midlertidig oppholdstillatelse for mindreårige asylsøkere og generelt minimere bruk av midlertidige oppholdstillatelser

Forslag til endring av handlingspunkt:

Legge til rette for raskest mulig behandling av asylsøknader, slik at asylsøkere tidlig får signal om de kan regne med å få bli i landet og dermed begynne med integreringsprosessen.

Forslag til nytt handlingspunkt:

Gi statlige tilskudd til oppretting av kommunale småjobbsentraler, eventuelt styrking av frivilligsentraler, med mindre arbeidsoppdrag spesielt mynta på asylsøkere.

Forslag til nytt handlingspunkt:

Innføre ei ordning med bytte- og lånesentraler i regi av eksempelvis frivilligsentraler, asyl- og flyktningemottak eller frivillige organisasjoner. Sentralene skal kunne tilby redskap, friluftss- og idrettsutstyr, sykler m.v. Slike sentraler skal også kunne brukes av norske statsborgere som trenger det.

Forslag til nytt handlingspunkt:

Arbeide mot tendenser til parallellsamfunn og gettoisering, blant anna gjennom en bevisst bosettingspolitikk.

Forslag til nytt handlingspunkt:

Garantere alle asylsøkere aktivitetstilbud inntil asylsøknaden er behandla.

Kultur

Kommentar til innledningstekst:

Generelt virker kapitlet noe løst og lite konkret, og er svakt på mediepolitikk og frivillige organisasjoners, herunder livsytelsesorganisasjoners, virke i samfunnet.

Programkomiteens forslag til innledningstekst:

1513-1514: De Grønnes kulturpolitikk vil støtte en kultur som er ulik for hver enkelt av oss og i stadig endring.

Foreslår å stryke denne setninga.

Begrunnelse:

Svada

Kunst og opplevelser

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

1539: Stille offentlige lokaler til disposisjon som atelier, fellesverksteder, øvingsrom, konsertlokaler og lydstudioer.

Forslag til endring i handlingspunkt:

Stille offentlige lokaler til disposisjon som atelier, fellesverksteder, øvingsrom, konsertlokaler og lydstudioer på ikke-kommersielle betingelser for lag, organisasjoner og andre ideelle tiltak.

Begrunnelse:

Unngå at profesjonelle utnytter ordningen.

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

1549: Opprette en tredelt finansieringsordning for festivaler, med en ettårig festivalstøtte, en flerårig forutsigbar festivalstøtte og en spydspiss satsting.

Forslag til endring i handlingspunkt:

Opprette en tredelt finansieringsordning for festivaler, med en ettårig festivalstøtte, en flerårig forutsigbar festivalstøtte og en spydspissatsing. Dette gjelder også hittil lite påakta kulturuttrykk som dansebandmusikk og kristen sang og musikk”.

Begrunnelse:

Likestille flere sjangre i tildelinger. (obs spydspiss satsting) taststingsfeil :)

Forslag til nytt handlingspunkt:

Gi kultur- og friluftstiltak en større andel av spillemidler fra Norsk Tipping.

Forslag til nytt handlingspunkt:

Innføre ei ordning med rabatterte kulturkort for barn og unge over hele landet.

Forslag til nytt handlingspunkt:

Støtte ei offentlig ordning med større satsing på kulturtilbud retta mot barn og unge, som norskproduserte og norsk- og samiskspråklige dataspill, filmer, tegneserier og litteratur, samt teaterforestillinger og kunstutstillinger.

Forslag til nytt handlingspunkt:

Støtte kulturtiltak spesielt tilrettelagt for innvandrergupper.

Forslag til nytt handlingspunkt:

Pålegge prioritering av ny, norsk kunst ved offentlige innkjøp av kunst.

Forslag til nytt handlingspunkt:

Støtte tiltak for at forfulgte kulturarbeidere får opphold i Norge,

Begrunnelse:

Viktig ordning for flere enn forfattere, som har Friby-ordning.

Forslag til nytt delkapittel

Ca. 1546 – Bibliotek

Begrunnelse:

Bibliotek er så viktige i kulturpolitikken at det fortjener et eget delkapittel.

Forslag til nytt handlingspunkt:

Gjennomføre Bibliotekløftet som var varslet i Kulturutredninga fra 2013.

Forslag til nytt handlingspunkt:

Støtte finansiering av tilgang til digitale bøker, tidsskrift og lignende med nasjonale lisenser.

Forslag til nytt handlingspunkt:

Sikre at folkebibliotek og bibliotekfilialer i dagens kommuner ikke blir lagt ned når kommuner slår seg sammen.

Forslag til nytt handlingspunkt:

Arbeide for søndagsåpne bibliotek i byer og på større tettsteder.

Forslag til nytt handlingspunkt:

Vri innkjøpsordninga slik at en større del går til innkjøp av lokalt og regionalt retta litteratur.

Forslag til nytt handlingspunkt:

Rette mer av virksomheten ved biblioteka mot barn, unge, folk med lavere utdanning og innvandreregrupper.

Forslag til nytt handlingspunkt:

Arbeide for at det blir tilsatt fagutdanna bibliotekarere ved alle skolebibliotek i den videregående skolen gjennom øremerka middel til tilsetting

Begrunnelse:

Sverige har en god modell for dette, som fungerer godt.

Forslag til nytt handlingspunkt:

Arbeide for at skolebibliotek blir en del av det pedagogiske tilbudet i skolene .

Friluftsliv og idrett

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

1577: Lage og gjennomføre en handlingsplan for bærekraftig turisme i Norge i samarbeid med friluftsansjasjoner, reiselivsnæringen og kommuner.

Forslag til endring i handlingspunkt:

Lage og gjennomføre en handlingsplan for bærekraftig turisme i Norge i samarbeid med friluftsansjasjoner, reiselivsnæringen, lokale matprodusenter, lokale kulturinstitusjoner og kommuner.

Begrunnelse:

Vesentlige aktører i bærekraftig reiseliv.

Forslag til nytt handlingspunkt:

Stramme inn praktiseringa av strandsonevernet og sikre allemannsretten i strandsonene.

Begrunnelse/forklaring:

Hundremetersregelen er ikke funksjonell langs store deler av kysten. Ved å todele strandsona med et særlig vern på 10 eller 20 meter, vil det bli lettere å argumentere for et strengere vern.

Forslag til nytt handlingspunkt:

Støtte opplysningstiltak om begrensinger av allemannsretten, herunder villcamping og midlertidige leirer.

Forslag til nytt handlingspunkt:

Prioritere støtte til utbygging av utendørs idretts- og aktivitetsanlegg som bruker naturmaterialer og ikke bruker kunstgras.

Begrunnelse:

Kunstgras er et stort forurensingsproblem. I tillegg fratar det barn og unge å ha nærkontakt med naturmaterialer når de er utendørs, noe de trenger for å bygge opp et effektivt immunforsvar og unngå allergier.

Forslag til nytt handlingspunkt:

Gå inn for at offentlig fullfinansierte svømmehaller skal tilby ikke-kommersielle tiltak leie til lave priser.

Språklig mangfold

Kommentarer til delkapitlet:

Vi foreslår at delkapitlet blir delt opp slik at det får en egen bolk for minoritetsspråk.

Delkapitlet har handlingspunkt som står hulter til bulter nå, og må få ei bedre tematisk oppdeling.

Våre merknader følger imidlertid det oppsettet som står i programutkastet.

Norsk blindespråk og tiltak for synshemma er utelatt fra dette delkapitlet. Her bør noe inn.

Programkomiteens forslag til innledende tekst:

1595 Bokmål, nynorsk og samisk må dyrkes og vernes, i skolen og i det offentlige rom. Samisk språk, spesielt lule- og sørsamisk og samisk språk i kystområdene, er i dag i en truet stilling. De Grønne vil sikre alle med samisk bakgrunn anledning til å lære og utvikle sine språk.

Forslag til endring i innledningstekst:

Bokmål, nynorsk, samisk og tegnspråk må støttes og utvikles med en aktiv, offentlig innsats, og sikres plass i skole, høyere utdanning og det offentlige rom."

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

1604 At sidemålsopplæringen starter allerede i barneskolen.

Forslag til endring i innledningstekst:

At alle barn i barnehager og barneskoler skal møte sitt sidemål gjennom barnebøker, sanger og liknende.

Begrunnelse:

"sidemålsopplæring" er upresist. Konkretisering.

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

1610: Stille klarere krav til universitets- og høyskolesektoren om utvikling av norsk fagterminologi for å hindre domenetap til engelsk.

Forslag til endring i handlingspunkt:

Stille klarere krav til universitets- og høyskolesektoren om utvikling av norsk fagterminologi for å hindre domenetap til engelsk, og gi støtte til bruk av norsk språk i faglitteratur og vitenskapelige publikasjoner der det er spesielt behov for det.

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

1614 Bevare nynorsk som sidestilt med bokmål i offentlig kommunikasjon.

Forslag til endring i handlingspunkt:

Opprettholde Mållova og andre vedtatte retningslinjer som sikrer bokmål og nynorsk samme vilkår i offentlig administrasjon på alle forvaltningsnivå og offentlig eide virksomheter.

Begrunnelse:

Tendensiøs formulering. Hva om det sto omvendt: "Bevare bokmål som sidestilt med nynorsk i offentlig kommunikasjon"...

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

1618: Støtte forskning på forebygging av språkskiftet fra nynorsk til bokmål blant skoleungdom

Forslag til endring i handlingspunkt:

Støtte forebygging av språkskifte fra nynorsk til bokmål hos elever i ungdomsskolen og den videregående skolen.

Begrunnelse:

Forebygging er det vesentlige. Det kan også omfatte forskning. Presisering av skoletyper.

Forslag til nytt handlingspunkt:

Innføre øremerka offentlige tilskudd til kommuner som har store utgifter ved bruk av de to norske målformene eller bruk av både norsk og samisk.

Forslag til nytt handlingspunkt:

Støtte ei ordning der undervisningsspråket i minst ett fag, i tillegg til norskfaget, er nynorsk, - for å sikre bokmålsbrukere bedre kunnskap i nynorsk.

Forslag til nytt handlingspunkt:

At elever som er fritatt fra sidemålsundervisning skal møte litterære tekster og sakprosa på sidemålet i ungdomsskolen og den videregående skolen.

Forslag til nytt handlingspunkt:

At virksomheter med staten og statlige organ som hovedeier skal følge Mållova.

Forslag til nytt handlingspunkt:

At støtte til språkorganisasjoner og spesielle språktiltak fremdeles skal stå som egne budsjettposter på statsbudsjettet og ikke flyttes til Språkrådet.

Forslag til nytt handlingspunkt:

Gi økonomisk støtte til digitalisering av Norsk Ordbok og Det Norske Akademis ordbok over statsbudsjettet.

Forslag til nytt handlingspunkt:

Gå mot dubbing av barnefilmer med svensk og dansk språk for større barn. Teksting vil bedre språkfelleskapet mellom de nordiske språka.

Forslag til nytt delkapittel:

Minoritetsspråk

Noen av de nye punkta her medfører endringer både i kapitlet over og de eksisterende punkta som gjelder minoritetsspråk.

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

1619: Stimulere til at flere kommuner innlemmes i forvaltningsområdet for samelovens språkregler.

Forslag om endring i handlingspunkt:

Stimulere til at flere kommuner blir innlemma i det samiske forvaltningsområdet, med styrking av samisk språk og kultur i kommunen.

Forslag til nytt handlingspunkt:

Ved kommunesammenslåinger skal de kommunenområdene som i dag tilhører det samiske forvaltningsområdet fremdeles kunne være en del av dette forvaltningsområdet med de rettigheter og plikter som følger med en slik status.

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

1620: Rettighetsfeste muligheten til å velge samisk som første- eller andrespråk i skolen i hele landet.

Forslag om endring i handlingspunkt:

Rettighetsfeste muligheten til å velge samisk som andrespråk i skolen i hele landet, og gjennomføre det ved bruk av fjernundervisning der samiskspråklige lærekrefter ikke er tilgjengelige. Når samiskspråklig kompetanse er til stede lokalt, skal denne retten også gjelde samisk som hovedspråk når elevgrunnet kan tilsi dette, i rein samiskundervisning også når elevene tilhører ulike klassetrinn.

NB! 1627-29: Støtte og videreutvikle Sametinget som det viktigste verktøyet for selvbestemmelse for det samiske folket, og arbeide for at det blir et verktøy som en større del av befolkningen har tillit til.

Forslag:

Dette punktet bør flyttes til den bolken i programmet som tar for seg demokrati og medbestemmelse.

Forslag til nytt handlingspunkt:

Innføre obligatorisk sidemålsundervisning i samisk språk i kommuner og enkeltvise skolekretser der minst 25 prosent av elevene har samisk morsmål. Sidemålsopplæringa i norsk faller da vekk.

Forslag til nytt handlingspunkt:

Sikre tidsavgrensning støtte over statsbudsjettet til Østsamisk museum (Neiden), Várdobáiki samisk senter (Evenes), det lulesamiske kultursenteret Árran lulesamisk senter (Tysfjord), Duoddara Ráfe – pitesamisk senter (Beiarn), Sijti Jarngje Samisk kultursenter (Hattfjelldal), Saemien Sijte, sørsamisk museum og kultursenter (Snåsa), Aajege – samisk språk- og kompetansesenter (Røros).

Begrunnelse:

Det finnes flere samiske språksenter, men dette er nok de viktigste. Det kan nok innvendes at disse institusjonene hører inn under virkeområdet til Sametinget, men for eksempel Østsamisk museum er

ferdigstilt, men mangler penger til drift. Det pitesamiske senteret er mer eller mindre i startfasen, og Aajege på Røros er heilt nytt. Disse tre institusjonene burde iallfall nevnes. Merk at vi skriver "tidsavgrensa" sia de økonomiske tilskudda bør komme fra Sametinget, fylka og de aktuelle kommunene.

Forslag til nytt handlingspunkt:

Gi økonomisk støtte over statsbudsjettet til revitalisering av pitesamisk språk og kultur og arbeide for opprettholdelse og styrking av samisk språk og kultur særlig i de sjøsamiske, markasamiske, lulesamiske og sørsamiske områda.

Forslag til nytt handlingspunkt:

Innføre ekstra stipend for studenter som vil ta utdanning i samisk og kvensk med tanke på undervisning og andre offentlige stillinger.

Forslag til nytt handlingspunkt:

Sikre driftstilskudd over statsbudsjettet til Vadsø museum – Ruija kvenmuseum og det kvenske språk-, kultur- og kompetansesenteret Halti (Nordreisa) samt øke tilskuddet til den norsk-kvenske avisa Ruijan Kaiku. Også andre tiltak som styrker kvensk og norsk-finsk språk og kultur i Norge må støttes.

Forslag til nytt handlingspunkt:

Stimulere undervisning i kvensk i skoleverket i aktuelle områder.

Forslag til nytt handlingspunkt:

Støtte arbeidet som skal settes i gang av Kommunal- og moderniseringsdepartementet med en målretta plan for kvensk og norsk-finsk språk i Troms og Finnmark, i samarbeid med relevante språkmiljø.

Kulturarv

Programkomiteens forslag til ord:

1642 opplevelsesdybde

Forslag til bedre ord:

særtrekk.

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

1648: 1. Beholde dispensasjoner fra Kulturminneloven på statlig beslutningsnivå.

Kommentar:

Hva er det som ligger i dette punktet? Krever bedre forklaring.

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

1651 Kartlegge kirkers kulturminneverdi

Forslag om endring i handlingspunkt:

Kartlegge kirkers kulturminneverdi og gi ekstrastøtte til hastetiltak og spesielt kostbart vedlikehold.

Forslag om nytt handlingspunkt:

1661: Vurdere lovpålagt reduksjon i verdi- og skattetakst, lovpålagt fritak for eiendomstakst for grunn med verna bygninger, og fritak fra medverdiavgift ved kjøp av varer og tjenester i samband med utbedringstiltak.

Forklaring: Dette er ikke spesielt godt formulert, men vi håper at programkomiteen kan tenke i denne retninga.

Forslag til nytt handlingspunkt:

Stimulere til innsamling og arkivering av kulturminner fra nyere innvandringsgrupper.

Forslag til nytt handlingspunkt:

Sette i gang arbeid med oppretting av et nasjonalt innvandringsmuseum for innvandring i nyere tid.

Forslag til nytt handlingspunkt:

Øke støtta til Riksantikvaren og Norsk kulturminnefond slik at den minst er på 2016-nivå.

Forslag til nytt handlingspunkt:

Gi ekstramidler over statsbudsjettet til hastetiltak for vern og vedlikehold av bygninger og anlegg som står på rødlista til Fortidsminneforeningen.

Forslag til nytt handlingspunkt:

Stimulere flere til å utdanne seg i håndverksfag og tradisjonshandverk, og gi støtte til skoler og lærebedrifter som tilbyr opplæring i dette. Et nordisk samarbeid er ønskelig for de minste håndverksfaga.

Forslag til nytt handlingspunkt:

Gi støtte til registrering av samiske kulturminner i Møre og Romsdal og Oppland.

Forslag til nytt handlingspunkt:

Støtte momskompensasjon for frivillige organisasjoner og lags vedlikehold av kulturbygninger og andre kulturminner.

Uklasserte forslag til nye handlingspunkt i hovedkapittel kultur:

Forslag til nytt handlingspunkt:

Arbeide for at alt publisert og offentlig finansiert forskningsmateriale som er publisert uten klausuler er åpent og gratis tilgjengelig.

Forslag til nytt handlingspunkt:

Gå imot slokking av FM-nettet. I fall dette skjer ønsker vi ei panteordning for radioapparat, og støtte til organisasjoner som gir disse apparata til folk i land under utvikling.

Forslag til nytt handlingspunkt:

Sikre at kommersielle radio- og fjernsynstilbud med allmennkringkastingsoppdrag har hovedredaksjoner utenfor Oslo.

Forslag til nytt handlingspunkt:

Skjerpe inn kravet om nynorsk- og samiskspråklige programtilbud for kommersielle allmennkringkastingskanaler.

Forslag til nytt handlingspunkt:

Beholde den totale pressestøtta, og vri mer av støtta fra publiseringsledd over til produsentledd.

Forslag til nytt handlingspunkt:

At journalistiske nettmedier skal ha momsfristak på linje med tradisjonelle medier.

Forslag til nytt handlingspunkt:

Motarbeide sensur som strider mot norsk sedvane i utenlandske nettmedier, som retter seg mot et norsk publikum, som for eksempel Facebook og lignende tjenester.

Forslag til nytt handlingspunkt:

Arbeide for at utenlandskeide kulturaktører som driver kommersiell virksomhet på norsk betaler skatt til Norge for inntektene de får fra norske forbrukere.

Begrunnelse:

Google og lignende globale selskap sniker seg unna skatt i konkurranse med norske.

Forslag til nytt handlingspunkt:

Fjerne Norsk Tippings sendinger på NRK og regulere Norsk Tippings markedsføring av pengespill.

Folkehelse

Kommentar til innledningstekst:

Mye som står er riktig og bra. Viktig med undervisning av barn og ungdom (og voksne!) i matkunnskap. Evl kan grunnleggende kunnskaper om grønnsaksdyrkning i skolen (skolehage, etc) være programfestet i skolekapittelet.

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

1690: Dette møtet kan styrkes ved at primærhelsetjenesten har flere typer behandlere, i tillegg til fastlegen.

Foreslår at punktet slettes.

Begrunnelse: Upresist. Hvilke behandlere tenker en på? Fysioterapi? Andre?

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

1711 Forske på atferd som fremmer helse og forebygger sykdom

Foreslår at punktet slettes.

Begrunnelse: Vagt, for generelt og umodent formulert.

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

1712 Legge til rette for økt bruk av ikke-medikamentell behandling som fysioterapi, ergoterapi, kostholdsbehandling og musikkterapi innenfor primærhelsetjenesten

Forslag til endring i handlingspunkt:

Legge tilrette for og stimulere til økt bruk av vitenskaplig dokumentert, ikke-medikamentell behandling innenfor primærhelsetjeneste.

Begrunnelse:

- Fysioterapi og ergoterapi har klare indikasjoner og brukes deretter allerede i dag.
- „Kostholdsbehandling“ finnes ikke og bør strykes. Evl erstattes med „lette tilgang til profesjonell kostholdsråd“
- Musikkterapi har en rekke mer eller mindre dokumenterte indikasjoner og det virker litt tilfeldig at nettopp den blir nevnt.

Helsevesenet

Generell kommentar til kapittelet:

Et svært viktig poeng mangler helt:

Avskaffelse av „New public management“ som driftsform innen helsevesenet. Helsesystemet bør ikke drives med hovedfokus på „simulert“ lønnsomhet, men på de reelle pasientbehov.

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

1741 Legge til rette for at planlagte kirurgiske inngrep flyttes til små akuttstusykehus for å styrke den kirurgiske kompetansen ved disse sykehusene.

Spesialisthelsetjenesten bør vel omhandles i mer enn 2 setninger. 1741 og 1743

Evl bør en kanskje støtte „SPs alternative nasjonale Helse- og sykehusplan“ som ser ut til å dekke godt hva også MDG mener er god helsepolitikk. Da slipper man også å bli „pseudo-presis“ i å legge frem et løsningsforslag for Kirurgi-dilemmaet i punkt 6. (1741)

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

1743 Evaluere helseforetaksmodellen med sikte på økt demokratisk styring av spesialisthelsetjenesten

Alt for upresist. Bør erstattes med to punkt:

Avskaffe Helseforetaksmodellen. Helsesystemet skal ikke drives med hovedfokus på simulert lønnsomhet, men på reelle pasientbehov.

Regionale foretak avvikles. De lokale foretak skal endres med sikte på økt demokratisk styring av spesialisthelsetjenesten.

Begrunnelse:

Foretakssystemet har ikke fungert og må endres. De regionale foretakene bør fjernes. De har vist seg å være vanskelig å styre og har således manglet demokratisk legitimitet.

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

1747 Legge til rette for at pasienter kan ta del i egen utredning, diagnostikk og behandling

Punktet bør slettes.

Begrunnelse: Selvsagt kan og skal pasienten delta i sin utredning, diagnostikk og behandling, det gjør den allerede i dag. Noen helsearbeidere er flinkere til det enn andre, noen pasienter ønsker det mer enn andre. Hvis en ønsker mer deltagelse må tid til samtaler med helsepersonell bli prioritert og refundert.

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

1753 Legge til rette for økt bruk av ideelle aktører i sykehjem og aldershjem.

1754 Prioritere vaksinasjonsprogram og informasjonskampanjer til leger og befolkning om riktig antibiotikabruk.

1753 og 1754 er ikke uviktig, men bør stå nederst på lista, om de i det hele tatt skal være med i arbeidsprogrammet. De er relativt spesielle tilfeller og det virker merkelig at de skal nevnes eksplisitt.

Psykisk helse:

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

1778 Øke kapasiteten og utvide barne- og ungdomspsykiatrien til å gjelde ungdom inntil 20 år.

Forslag til endring i handlingspunkt:

Øke kapasiteten i barne- og ungdomspsykiatrien.

Begrunnelse:

BUP har fokus på foreldresamarbeid, det er uaktuelt etter 18 år. I saker BUP finner det hensiktsmessig, kan de følge pasienten videre helt opp til 23 år.

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

1787: Redusere medikamentbruken i behandling av psykisk helse gjennom økt satsing på forebygging, oppfølging og behandlingsmetoder som f.eks. samtaleterapi.

Forslag til endring i handlingspunkt:

Redusere medikamentbruken i behandling av psykisk helse gjennom økt satsing på forebygging, oppfølging og egnete psykoterapeutiske behandlingsmetoder.

Begrunnelse:

Mer faglig presist.

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

1789: Sikre at bruk av tvang er sikret og nødvendig, samt styrke arbeidet for nye behandlingsoalternativer basert på frivillighet

Bør strykes.

Begrunnelse:

Bruk av tvang er allerede i dag sikret og brukes kun der det er nødvendig. I noen tilfeller kunne tvang muligens unngås hvis pasienten på et tidligere tidspunkt tilbys behandling basert på frivillighet, noe som det i dagens tilbud ofte ikke er kapasitet til. Et forslag kunne være å generelt øke sengekapasiteten i psykiatrien igjen, se også under.

Forslag til nye handlingspunkt:

1. Vurdere å øke antall institusjonsplasser innen voksenpsykiatri.
2. Styrke psykiatrisk kompetanse på kommunalt nivå, bl.a. ved å ansette kommunale psykiatere og tilrettelegge for døgnkontinuerlig psykiatrisk akutt-tjeneste (beredskaps-/vaktordning) også i mindre byer.

Begrunnelse:

En nesten ideologisk gjennomført „overføring“ av pasienter fra institusjon (psykiatrisk sykehus) til hjemmebasert/polklinisk behandling har ført til at gjenværende psykiatriske sengeplasser er overfylte og mange tunge psykiatriske pasienter som lever „hjemme“ er svært isolert, ofte uten tilgang til

tilstrekkelig psykiatrisk behandling. Ikke sikkert at disse pasienter bør være „institusjonalisert“, men de faller i dag gjennom alle stoler. Samtidig er akuttpsykiatrisk kompetanse i distriktene og mindre byer som regel ikke tilgjengelig på kveld og natt. Legevaktsleger som ofte har begrenset psykiatrisk erfaring må vurdere behov for innleggelse, men opplever motstand fra spesialisthelsetjenesten som er underdimensjonert for oppgaven den skal løse.

Samtidig må en også regne med en del „unødvendige“ innleggelser pga redusert psykiatrisk kompetanse og tilbud på kveld og natt. Pasienten blir fort til en pakkepost mellom instansene.

Kollektivtransport og jernbane

Grønn Ungdom Møre og Romsdal mener dette kapittelet ser veldig bra ut.

Forslag til nytt punkt:

Ungdomsgrensa for togbillett bør være den samme som for buss og ferge, helst 25 år.

Begrunnelse: Grensa i NSB er per i dag 20 år. GU Møre og Romsdal vil gjerne utvide den slik den blir lik ungdomskortet en bruker på buss og ferge per i dag, som er til 25 år.

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

2005 9. Elektrifisere gjenværende banestrekninger.

Forslag til endring i handlingspunkt:

Erstatte diesellokomotiv med hydrogenlokomotiv eller elektrifisere gjenværende banestrekninger.

Begrunnelse: Strekningen Steinkjær - Bodø er vurdert med hydrogen som et bedre utslippsfritt alternativ enn elektrisitet.

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

2006 10. Gjennomføre en mulighetsstudie av bærekraftige transportløsninger i Nord-Norge, herunder Nord-Norge-banen og sentrumsregionen rundt Tromsø.

Forslag til endring i handlingspunkt:

"Gjennomføre en mulighetsstudie av bærekraftige transportløsninger i Nord-Norge og på Vestlandet, herunder bane mellom Fauske - Tromsø og Dombås - Ålesund."

Begrunnelse:

Utredningene til Norsk Bane om lyntog på Dovrebanen med sidespor til Ålesund viser at potensiale for klimautslippsreduksjon er størst ved etablering av lyntog til folkerike områder som er helt uten jernbane fra før. Møre og Romsdal er også landets største eksportfylke med enorme mengder gods som må over fra vogntog til bane. Raumabanen bruker diesellokomotiv, det er behov for elektrisk jernbane vestover fra Dombås også pga dette.

Veitrafikk

2018

Forslag til nytt handlingspunkt:

Turistavgifter på utenlandske bobiler og campingvogner ved grensestasjonene.

Begrunnelse:

Disse gir en ekstra belastning på naturen langs veiene, og økt behov for tilrettelegging.

Forslag til nytt handlingspunkt:

Hastigheten på veinettet må ned.

Begrunnelse:

Høy hastighet på nye veier fordyrer både veiene sterkt, skaper store miljøødeleggelser og gir økt klimabelastning.

Fred og internasjonal konfliktløsning

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

2275 Styrke det internasjonale samfunnets evne til å løse konflikter med politiske virkemidler, samt FNs evne til å handle etter FN-paktens kapittel 7

Kommentar: Her bør det spesifiseres hva som menes med "politiske virkemidler", hvis man sikter til noe annet enn FN.

Forsvar

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

2313: Programkomiteen ber om særlig innspill på følgende alternativer:

- a) Profesjonalisere forsvaret gjennom blant annet å fjerne verneplikten.
- b) Opprettholde dagens verneplikt og retten til å nekte.
- c) Innføre alternativ førstegangstjeneste innen Sivilforsvaret

Vanskelig punkt.

Forslag til tekst i handlingspunkt:

Ha allmenn verneplikt.

Programkomiteens forslag til handlingspunkt:

2318 Arbeide for å styrke forholdet til Russland

Forslag til endring i handlingspunkt:

Videreføre og styrke dialogen med våre naboland, både på statsnivå og folk imellom.

Begrunnelse:

Unngå uklarhet om man mener Putin eller russere. Må gjelde alle naboland.

Forslag til nytt handlingspunkt:

Styrke heimevernet med egen avdeling i alle regioner i Norge.

Begrunnelse:

Dette er den mest miljøvennlige forsvarsgrenen. Lokalkjennskap vil være gull verdt i en konfliktsituasjon. Lokal tilstedeværelse og beredskap gir goodwill for forsvaret.

Forslag til nytt handlingspunkt:

Styrke og prioritere kyst- og grensevakttenestene.

Forslag til nytt handlingspunkt:

Lovfeste forbud mot stasjonering av utenlandske styrker på norsk jord i fredstid.